

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μια πολύ θετική έκπληξη για μένα ήταν όταν είδα την αφίσα της αποψινής εκδήλωσης για την *Ημέρα Της Γυναίκας* και αντίκρισα το πρόσωπο της **Υπατίας**. Μια εξαιρετική γυναικεία προσωπικότητα, μια λαμπερή γυναικεία οντότητα.

Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια, στις 25 Νοεμβρίου, το 364 μ.Χ. Υπήρξε φιλόσοφος και μαθηματικός, και για δεκαπέντε αιώνες θεωρείται ότι ήταν η μόνη γυναίκα επιστήμων. Χαρακτηρίζεται ως προσωπικότητα ολοκληρωμένη, γεμάτη ηθικές αρετές και θάρρος, δύναμη, δικαιοσύνη, ειλικρίνεια, σεβασμό και αφοσίωση στα ιδανικά, τις αξίες και τα πιστεύω της.

Ο πατέρας της ήταν ο Θέων, μαθηματικός και αστρονόμος στο Μουσείο. Ήθελε να λάβει η κόρη του τη μέγιστη μόρφωση, γι' αυτό και επέβλεπε ο ίδιος την εκπαίδευσή της. Μάλιστα, σύμφωνα με τα κείμενα που αναφέρονται στη ζωή της Υπατίας, ο πατέρας της ήταν αποφασισμένος να γίνει η κόρη του ένα *τέλειο ανθρώπινο ον*, σε μια εποχή που οι γυναίκες θεωρούνταν όντα πολύ πιο κάτω από τα ανθρώπινα. Και ο πατέρας της δε, αλλά και η ίδια, αναφέρεται ότι είχαν αλεξανδρινή υπηκοότητα, κάτι που εκείνη την εποχή ήταν εξαιρετικά δύσκολο κανείς να αποκτήσει, καθώς την υπηκοότητα την παραχωρούσε ο ίδιος ο βασιλιάς, σε περιορισμένο αριθμό ατόμων, και κυρίως σε άτομα ελληνικής καταγωγής.

Η Υπατία είχε μαγευτεί από τις επιστήμες. Ως γυναίκα δεν γοητεύτηκε ποτέ από αυτό που αποκαλείται *έγγαμος ζωή*. Όμορφη, πανέμορφη, γεμάτη χάρες, αφοσιώθηκε έως το τέλος της ζωής της στην αγάπη της καρδιάς της, τα μαθηματικά. Σπούδασε στη νεοπλατωνική σχολή του Πλούταρχου του Νεότερου, στην Αθήνα, και ανατράφηκε στις θεμελιώδεις αρχές της Πλατωνικής σχολής, ενώ αργότερα, στους μαθητές της, προσπαθούσε να τους βοηθήσει να αντιληφθούν την πραγματική ομορφιά της ζωής και την αληθινή γνώση. Παρακολούθησε μαθήματα και στη σχολή του Πρόκλου, επηρεασμένη βαθύτατα από τη διδασκαλία του. Η φήμη της ως σπουδαίας φιλοσόφου διαδόθηκε εξαιρετικά γρήγορα, με αποτέλεσμα να καταφθάνουν στην Αλεξάνδρεια για να μαθητεύσουν κοντά της από όλα τα μέρη της αυτοκρατορίας, ενώ το σπίτι της έγινε κέντρο διανοουμένων και συγκέντρωνε σχολαστικιστές που συζητούσαν επιστημονικά και φιλοσοφικά θέματα.

Η Υπατία, συνέχιζε πλέον το έργο του πατέρα της, διδάσκοντας μαθηματικά και αστρονομία, ενώ κατείχε επίσης την έδρα Φιλοσοφίας στην πόλη. Σύμφωνα με τους βυζαντινούς εγκυκλοπαιδιστές, *«ήταν επίσημα διορισμένη να ερμηνεύει το δόγμα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη»*, τη σκέψη και πνεύμα των οποίων θαύμαζε απεριόριστα.

Το 415, και ενώ επέστρεφε στο σπίτι της, μια ομάδα χριστιανών, (Παραβαλάνοι ονομάζονταν, νεαροί οι οποίοι ανήκαν στο στρατιωτικό σώμα του Πατριάρχη), αφού έκαψαν το σπίτι της, την έσυραν στην εκκλησία Καισάρειον, ξέσκισαν τα ρούχα της και κομμάτιασαν το σώμα της με όστρακα.

Το γραπτό της έργο, με σημαντικότερο εκείνο στην Άλγεβρα, συμπεριλαμβάνεται στα βιβλία που καταστράφηκαν στη μεγάλη πυρκαγιά της βιβλιοθήκης της

Αλεξάνδρειας. Η Υπατία έμεινε στην ιστορία ως η γυναίκα που με τη ζωή και το έργο της εξέφρασε τη γυναικεία οντότητα, τη φύση της γυναίκας η οποία όταν αναδυθεί και εκφραστεί, γαλουχεί και διαπλάθει τον κόσμο με το ιερότερο αγαθό: την πνευματικότητα

31 Αυγούστου 1870, σχεδόν 15αίωνες μετά την Υπατία, γεννιέται στην Ανκόνα της Ιταλίας η **Μαρία Μοντεσσόρι**. Λαμπερή επιστήμων γιατρός, η πρώτη γιατρός στην πατρίδα της, με το πρωτοποριακό για την εποχή εκείνη αλλά και για τα σημερινά δεδομένα Μοντεσσοριανό Παιδαγωγικό Σύστημα που επινόησε, να την κατατάσσει στις παγκόσμιες μορφές της παιδαγωγικής σκέψης και φιλοσοφίας. Η αναμόρφωση του παιδαγωγικού συστήματος που πρότεινε και εφάρμοσε, βασίστηκε στην αναγνώριση της βασικής και ουσιαστικής πλευράς του παιδιού, της *οντότητάς* του. Η Μαρία Μοντεσσόρι είδε και διέκρινε στο παιδί το πνευματικό και ψυχικό του κόσμο. Και σε αυτόν στηρίχτηκε ολόκληρη η διδασκαλία της. Δεν είδε υψηλό και χαμηλό δείχτη νοημοσύνης, δεν είδε δύσκολα και εύκολα παιδιά, δεν είδε διαφορές στο παιχνίδι και στην έκφραση του παιδιού. Είδε μόνο την οντότητα. Και απευθυνόμενη σε αυτήν καθιέρωσε την πρώτη βασική αρχή της μεθόδου της που είναι, *ο αυτονόητος σεβασμός στην προσωπικότητα του παιδιού*.

Μετά την ανάληψη της εξουσίας στην Ιταλία από το καθεστώς του Μουσολίνι, εξορίστηκε στην Ισπανία, καθώς ήταν εξαιρετικά δύσκολο για την κοινωνία να ενστερνιστεί, πολύ περισσότερο να αποδεχτεί ολοκληρωτικά τις παιδαγωγικές μεθόδους της. Φεύγει όμως και από την Ισπανία, μετά την επικράτηση του Φράνκο, και ταξιδεύει στην Ολλανδία και για πολλά χρόνια στην Ινδία. Θα πεθάνει το 1952 σε ηλικία 82 ετών στην Ολλανδία όπου είχε επιστρέψει, με το Διεθνή Οργανισμό Μοντεσσόρι που είχε εντωμεταξύ δημιουργήσει, να εποπτεύει μέχρι και σήμερα τα Μοντεσσοριανά Σχολεία σε όλο τον κόσμο.

Σπούδασε ιατρική, έγινε διδάκτωρ, χαρακτηριστικό μάλιστα είναι ότι, καθώς εκείνα τα χρόνια, σε μια καθαρά ανδροκρατούμενη κοινωνία, συναντούσε δυσκολία να μπει στο μάθημα της ανατομίας, πήγαινε στο αμφιθέατρο της ανατομίας τη νύχτα, μόνη της. Η ανάγκη της όμως για βαθύτερη παιδαγωγική μόρφωση την οδήγησε να γραφεί στη φιλοσοφική σχολή της Ρώμης όπου σπούδασε παιδαγωγική, φιλοσοφία και ψυχολογία.

Με το σύστημά της απέβλεψε στο σεβασμό της ανάπτυξης του παιδιού, στη βοήθεια να εκδηλώσει τις ικανότητές του και στην εδραίωση, μέσω της υγιούς, δίκαιας και δημοκρατικής αγωγής, μιας ειρηνικής ανθρωπότητας, στην οποία ο εγωισμός, οι ανισότητες, οι πόλεμοι και η άσκηση βίας, με οποιοδήποτε τρόπο, δεν θα έχουν θέση. Στην πραγματικότητα, ολόκληρο το έργο της Μοντεσσόρι, θα μπορούσε να συνοψιστεί στην προσπάθειά της να τερματίσει τον προαιώνιο αγώνα ανάμεσα στο παιδί και στον ενήλικα, ωθώντας τους δασκάλους να κατανοήσουν ότι, επειδή το παιδί προοδεύει, οι δάσκαλοι πρέπει να κάνουν λίγο 'πίσω', για να αφήνουν έδαφος να εκφράζεται το παιδί, 'επειδή το παιδί', όπως έλεγε, 'έχει τη δυνατότητα, ακόμα και μόνο του, να διδάσκεται'. Η Μοντεσσόρι αποκαλούσε τον δάσκαλο 'Η Εστιάδα που κρατάει την ιερή φλόγα καθαρή και αμόλυντη'. Για τη μεγάλη αυτή καινοτομία της παιδαγωγικής, ο δάσκαλος του παιδιού οφείλει να τάξει τον εαυτό του στη διατήρηση της φλόγας της εσωτερικής ζωής, μια φλόγα δεν πρέπει να σβήνει ποτέ.

Επί σαράντα ολόκληρα χρόνια, από χώρα σε χώρα, σε ειρηνικούς και εμπόλεμους καιρούς, η Μοντεσσόρι δεν σταμάτησε ούτε στιγμή τις εκπαιδευτικές της περιοδείες. Ακόμα και σήμερα, δεν είναι γνωστό το έργο της σε ολόκληρο το φάσμα του. Ένα τεράστιο μέρος του συγγραφικού της έργου παραμένει ακόμα ατακτοποιητό.

Συνομήλικη της Μοντεσσόρι, τρία χρόνια μεγαλύτερή της, υπήρξε η **Μαρία – Μάργια**, χαϊδευτικά **Μάνια, Σκουοντόφσκα Κιουρί**, γνωστή ως *Μαντάμ Κιουρί*.

Γαλλίδα φυσικός και χημικός, πολωνικής καταγωγής, γεννημένη το 1867 στη Βαρσοβία, η οποία σε συνεργασία με το σύζυγό της *Πιέρ Κιουρί* ανακάλυψε το χημικό στοιχείο *ράδιο* και μελέτησε τα φαινόμενα της *ραδιενέργειας*. Ανακάλυψε επίσης το *πολώνιο* και υπήρξε η πρώτη γυναίκα που έγινε καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο της Σορβόνης. Τιμήθηκε δύο φορές με το βραβείο Νόμπελ, στη Φυσική και τη Χημεία.

Έζησε εξαιρετικά δύσκολα παιδικά και νεανικά χρόνια, αλλά παρόλα αυτά δεν εγκατέλειπε την έφεσή της για τη φυσική και τα μαθηματικά. Καθώς εκείνη την εποχή δεν επιτρεπόταν η φοίτηση των γυναικών στα πολωνικά πανεπιστήμια, παρακολουθούσε μαθήματα στο παράνομο '*Κινητό Πανεπιστήμιο*'.

Εικοσιτεσσάρων χρόνων μετακόμισε στο Παρίσι, στο σπίτι της μεγαλύτερης αδελφής της, και γράφτηκε στο πανεπιστήμιο της Σορβόνης. Τα φοιτητικά της χρόνια ήταν δύσκολα, λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετώπιζε. Είχε περιορίσει τόσο πολύ τα γεύματά της, ώστε κάποια στιγμή λιποθύμησε από την ασιτία. Εντέλει, αποφοίτησε από το πανεπιστήμιο με τρία πτυχία, μαθηματικών, φυσικής και χημείας.

Συνάντησε πρώτη φορά τον *Πιέρ Κιουρί* το Φεβρουάριο του 1894. Είχε σπουδάσει κι αυτός φυσική στο πανεπιστήμιο της Σορβόνης και ήταν μερικά χρόνια μεγαλύτερός της. Αγαπήθηκαν από τις πρώτες κιόλας μέρες της γνωριμίας τους και παντρεύτηκαν το 1895 με πολιτικό γάμο στο δημαρχείο του Παρισιού, χωρίς δαχτυλίδια, επειδή ο Πιέρ Κιουρί δήλωνε άθεος. Ο μήνας του μέλιτος ήταν αρκετά ασυνήθιστος, αφού έκαναν το γύρο της Γαλλίας με ποδήλατα. Απέκτησαν δύο κόρες, την Ειρήνη και την Εύα. Μάλιστα η Εύα πέθανε σχετικά πρόσφατα, το 2007, σε ηλικία 104 ετών. Χαρακτηριστικό στην ανατροφή που έδωσε στις κόρες της, είναι ότι δεν τις ώθησε σε καμία θρησκεία, αφήνοντάς τες ελεύθερες να επιλέξουν αυτές ποια προτιμούν. Η Εύα έγινε συγγραφέας και έγραψε τη βιογραφία της μητέρας της, ενώ η Ειρήνη σπούδασε φυσικός και βραβεύθηκε κι αυτή με το βραβείο Νόμπελ Φυσικής.

Σε ηλικία μόλις 47 ετών, το 1906, ο Πιέρ Κιουρί παρασύρθηκε από άμαξα και σκοτώθηκε. Η υγεία της Μαρίας Κιουρί ήταν ήδη κλονισμένη, λόγω της έκθεσής της στη ραδιενέργεια. Έπαθε λευχαιμία και απεβίωσε στις 4 Ιουλίου του 1934, σε ηλικία 67 ετών, αφήνοντας πίσω της ένα τεράστιο έργο. Ενταφιάστηκε δίπλα στον άντρα της, ενώ αργότερα τα οστά της μεταφέρθηκαν στο *Πάνθεον*, το μαυσωλείο στο οποίο βρίσκονται θαμμένοι '*Οι Μεγάλοι Άνδρες της Γαλλίας*'. Η Μαρία Κιουρί θεωρείται από τον καθηγητή της ιατρικής *Πιέρ Ρεγκό* ένα από τα πρώτα θύματα της ραδιενέργειας.

Σημαντική είναι η προσφορά της στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου εφοδίασε με δικά της έξοδα πολλά νοσοκομεία με συσκευές ακτίνων Χ, ώστε να εντοπίζονται τα θραύσματα και οι σφαίρες που ήταν καρφωμένες στα σώματα των στρατιωτών. Με τα χρήματα που είχε συγκεντρώσει από τα δύο βραβεία Νόμπελ, δημιούργησε περίπου 250 ακτινολογικούς θαλάμους στα πολεμικά μέτωπα.

Μία από τις σημαντικότερες επίσης επιστημονικές μελέτες του ζεύγους Κιουρί, υπήρξε η ανακάλυψη ότι η ακτινοβολία του ραδίου καταστρέφει τους καρκινικούς όγκους. Η επιστημονική κοινότητα σε ένδειξη σεβασμού προς αυτήν έδωσε το όνομά της σε μονάδα μέτρησης της ραδιενέργειας (το *κιουρί*), ενώ η μορφή της να απεικονίζεται σε χαρτονόμισμα της Γαλλίας και της Πολωνίας.

Οι γυναίκες οι οποίες αναφέρθηκαν δεν είναι τυχαίες. Πρόκειται για σπουδαίες γυναίκες, που αποτέλεσαν φωτεινά παραδείγματα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Με το έργο τους σαφώς και εξέλιξαν τις επιστήμες. Το έκαναν αυτό καθώς αφουγκράστηκαν τις ανάγκες της κοινωνίας, «έπιασαν» τι χρειαζόταν τη δεδομένη στιγμή και το έδωσαν ολοκληρωμένα, σε βάθος, στη λεπτομέρεια του, εκφράζοντας τη γυναικεία λειτουργία και οντότητα.

Γιορτάζουμε σήμερα τη Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Και πολλά έχουν γραφεί, πολλά έχουν ειπωθεί, πολλές ομιλίες γίνονται κάθε μέρα πάνω σε αυτό. Οι περισσότερες καταλήγουν στην ευχή για πραγματική ισότητα των δύο φύλων, για την ανιδιοτελή καθημερινή προσφορά προς τους συνανθρώπους μας και την έκφραση του ψυχικού σθένους και της βαθύτερης ομορφιάς της γυναίκας, ώστε να προάγουν τον πολιτισμό των ημερών μας.

Αυτά όλοι τα σκεφτόμαστε, όλοι τα θέλουμε, όλοι τα ευχόμαστε. Πώς όμως μπορούν να εκφραστούν στην καθημερινή μας ζωή, ώστε να γίνει πιο πλήρης, πιο ολοκληρωμένη, ώστε πολύ απλά να είμαστε καλά; Και μάλιστα, μέσα στα γεγονότα της σημερινής εποχής;

Κατά τη γνώμη μου αυτό είναι το ζητούμενο. Μπορεί να σκεφτεί κάποιος «τι σημασία έχει τι έκανε η Υπατία, η Μοντεσσόρι ή η Κιουρί; Που σε τελευταία ανάλυση δεν είναι ούτε σύγχρονες, που έζησαν σε άλλες εποχές, με άλλες συνήθειες, με άλλους τρόπους ζωής; Τι σχέση έχω εγώ μαζί τους;»

Δεν είναι έτσι. Γιατί, αν αυτές οι γυναίκες κατάφεραν και άνοιξαν ένα δρόμο, ο δρόμος αυτός είναι ανοιχτός και για μας σήμερα. Αλλά ποιος είναι ο δρόμος για να βρει η γυναίκα τη θέση της στην κοινωνία; Και αναφέρομαι στη σημερινή εποχή.

Όταν πρωτογνώρισα τον ποιητή και φιλόσοφο Δημήτρη Κακαλίδη, ιδρυτή του Ομίλου Εξυπηρετητών, ο οποίος υπήρξε Δάσκαλος για μένα, στο πρώτο μάθημα που έκανα μαζί του, μου ανέφερε ότι δεν θα πούμε εδώ πράγματα που δεν είναι γνωστά. Όλα είναι γνωστά και όλα έχουν ειπωθεί. Η διαφορά είναι ότι εμείς τα κάνουμε πράξη.

Κατ' επέκταση λοιπόν, το να βρει η γυναίκα τη θέση της και να παραμείνει σε αυτή, δεν είναι κάτι στο οποίο θα αναφερθούμε μια φορά μόνο, σε μια εορταστική εκδήλωση. Είναι μια θέση που καταρχήν πρέπει να την ξεκαθαρίσουμε, να την πάρουμε, και σε αυτή να συγκλίνει όλη μας η ζωή, άσχετα με τα σκαμπανεβάσματα που θα προκύψουν.

Η γυναίκα, όπως και η φύση, γεννά, γαλουχεί και αναπτύσσει τη ζωή, και επομένως όλα τα πράγματα με τα οποία καταπιάνεται. Και αυτή είναι η δύναμή της. Θα σας διαβάσω ένα απόσπασμα από το βιβλίο «Η δύναμη της γυναίκας» της κας Κλαίρης Λυκιαρδοπούλου, προέδρου του Πνευματικού Κέντρου Όμιλος Εξυπηρετητών, που αναφέρεται ακριβώς σε αυτό.

«Μεγάλη η δύναμη της γυναίκας! Κρυμμένη στο βάθος της ύπαρξής της, κατακλύζει το σώμα της και δονεί τη συνείδησή της, προκαλώντας την να την εκφράσει, να την κάνει ζωή, δημιουργία. Κι εκείνη, καθώς το αίμα κυλά στις φλέβες της και ξυπνούν οι αισθήσεις και τα συναισθήματά της, νιώθει μεγάλη ευτυχία και στο νου της έρχονται σκέψεις αγάπης και προσφοράς. Ανοίγει αυθόρμητα την αγκαλιά της, για να λατρέψει τον άντρα, το παιδί, τον κόσμο ολόκληρο, τον ίδιο τον εαυτό της, που πλημμυρίζει από την επιθυμία για μια ζωή δημιουργική.»

Τη θέληση αυτή της γυναίκας έρχεται πολλές φορές μια αντίθετη θέληση να την αναχαιτίσει. Είναι οι φορές εκείνες, που κάτι δεν της αρέσει και αρνείται να το δεχτεί, που κάποιο μέρος της ζωής της προκαλεί αντίδραση ή φόβο. Και τότε η αγκαλιά της κλείνει ξανά απότομα, κλείνοντας ασφυκτικά την τεράστια δύναμή της μέσα στο μικρό ανθρώπινο κορμί. Καταπνίγεται το πάθος για ζωή, παγώνει η καρδιά, νεκρώνονται οι αισθήσεις της και τα συναισθήματα· αντί να γίνουν πηγή αγάπης, γίνονται φόβος, θλίψη, ιδέες βασανιστικές. Η μεγάλη δύναμη αντιστρέφεται σε μεγάλη αδυναμία κι αυτή φέρνει την απελπισία και τη μοναξιά. Τι απομένει τότε στη γυναίκα; Μονάχα ο πόνος! Κι είναι αυτός που ξυπνά και πάλι το ένστικτο της αυτοσυντήρησης κι εξαναγκάζει το νου ν' αναζητήσει τα αίτια που τον προκάλεσαν, να ψάξει για τη σπίθα της ελπίδας που θα φωτίσει τα σκοτάδια της απογοήτευσης και θα αποκαλύψει το φως της ψυχής. [...]

Η φύση έπλασε το γυναικείο σώμα και του έδωσε τα χαρακτηριστικά της δεκτικότητας, το δημιούργησε για να δέχεται τον άντρα, να συλλαμβάνει το σπέρμα του και να το κυοφορεί. Προσωποποίησε στη γυναίκα τη μία όψη της δύναμης, αυτήν που αγκαλιάζει, τρέφει, αναπτύσσει το μικρό, το αδύναμο, το παιδί. Την ίδια δύναμη έδωσε και σ' ολόκληρη τη γήινη σφαίρα, που μέσα στο χώμα της, στις θάλασσες και στην ατμόσφαιρά της γονιμοποιεί όλες τις μορφές της ζωής, τις γαλουχεί και τις συντηρεί. [...]

Μητέρα θεία κάθε γυναίκα στο βάθος του εαυτού της, έστω κι αν αυτό δεν το έχει αναγνωρίσει. Και για να το αναγνωρίσει, περνά από αμέτρητες διαδικασίες τριβής, επιθυμιών, θέσεων και αντιθέσεων, που μοναδικός τους στόχος είναι να της αποκαλύψουν τη δύναμή της. Αυτό το θέμα αναπτύσσεται στα επόμενα κεφάλαια, στα οποία δίνονται συγκεκριμένα παραδείγματα της γυναικείας λειτουργίας, των θετικών και αρνητικών γνωρισμάτων της και των αντίστοιχων επιπτώσεών τους. Τα παραδείγματα αυτά έχουν συγκεντρωθεί από τις επαφές μου με άτομα φιλικά και συγγενικά, από τις προσωπικές μου εμπειρίες της ζωής σαν γυναίκα και, κυρίως, από τις συζητήσεις μου με μέλη του πνευματικού κέντρου «Όμιλος Εξυπηρετητών».

Αλλά από αυτά αφορούν απλές καθημερινές πράξεις και σκέψεις και άλλα αναφέρονται στις βαθύτερες ανάγκες της γυναικείας φύσης. Σε όλες τις περιπτώσεις καταδειχνεται ότι η φύση αυτή μπορεί να φέρει ουσιαστικές βελτιώσεις στη ζωή, όταν η γυναίκα τη γνωρίσει, τη δεχτεί και αποφασίσει να εργαστεί για να εκφράσει τη δύναμή της· όταν πιστέψει στον εαυτό της και δει ότι μέσα της κρύβεται το θαύμα της ζωής, το θαύμα της δημιουργίας.»

Ο Δάσκαλος έλεγε επίσης συχνά: Η Γυναίκα είναι Μία. Δεν υπάρχει όμορφη και άσχημη γυναίκα, ούτε μορφωμένη ή αμόρφωτη, ούτε νέα ή ηλικιωμένη. Η γυναίκα είναι μία. Μέσα σε όλες τις μορφές της υπάρχει η οντότητά της.

Καταρχήν λοιπόν πρέπει όλες οι γυναίκες να αναγνωρίσουμε ότι μέσα μας υπάρχει αυτή η οντότητα. Αυτή η αναγνώριση είναι που μας δίνει την αυτοπεποίθηση για την ύπαρξή μας. Μπροστά σε αυτή τη μεγάλη αλήθεια δεν μπορούν καν να σταθούν ιδέες περί κατωτερότητας της γυναίκας κλπ, έστω κι αν έχουν υπάρξει κατά το παρελθόν ή σε κάποιο βαθμό υπάρχουν και σήμερα. Ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες θεσμικές, πολιτικές και κοινωνικές αποφάσεις βελτίωσαν τη θέση της γυναίκας ως προς την πρόσβαση στη μόρφωση, την επαγγελματική εξέλιξη, τη συμμετοχή της στα κοινά κλπ. Και αυτές αποκατέστησαν αδικίες και ανισότητες του παρελθόντος.

Αν και έχουν γίνει βήματα, το σημαντικότερο βήμα παραμένει η θέση που η ίδια δίνει στον εαυτό της. Και η θέση αυτή δεν μπορεί παρά να προέρχεται από τη βαθιά γνώση του εαυτού της και να εκφράζεται με τη συνεχή της προσφορά.

Η γυναίκα, με την ευαισθησία και το πλούσιο ψυχικό πεδίο που έχει, δέχεται μέσα της τις ιδέες, τα πρόσωπα, τα δρώμενα, τις καταστάσεις και όλα αυτά τα αναγεννά και τα εξελίσσει κι έτσι εξελίσσεται ο κόσμος.

Σε ένα καθημερινό παράδειγμα, θα λέγαμε ότι μια γυναίκα επειδή αποδέχεται τις όψεις που εκφράζει το παιδί της, με κατανόηση και ηρεμία, το εκπαιδεύει σε πιο ολοκληρωμένη λειτουργία και το στηρίζει για να εξελιχθεί. Δεν περιμένει κάτι από αυτό, δεν του ζητά κάτι. Έχει τη θέση να του προσφέρει απλά, φυσικά, χωρίς ανταλλάγματα. Αυτή ακριβώς η λειτουργία είναι η δύναμή της.

Αν όμως περιμένει να καλυφτεί πρώτα η ίδια για να προσφέρει με τη σειρά της στους άλλους, διατηρεί μέσα της παιδικές όψεις που την εγκλωβίζουν στις ανάγκες της, πράγμα που συμβαίνει από άγνοια για την αληθινή της φύση, και την κάνουν να νιώθει εξαρτώμενη. Αντίθετα το να είναι δοτική, αυτό της δίνει δύναμη και ευτυχία.

Αυτή την ύψιστη λειτουργία καλείται να έχει σε όλα τα πράγματα η γυναίκα και μ' αυτό τον τρόπο εξασκεί την ύψιστη επιστήμη που απαιτεί καθημερινή παρατήρηση, μέθοδο και διόρθωση. Και αυτή δεν είναι άλλη από την επιστήμη της αγάπης.